NORAKSTS

LATVIJAS BĀRIŅTIESU DARBINIEKU ASOCIĀCIJA

Reģistrācijas Nr. 000806798, PVN reģ. Nr. 40008067985
Raiņa iela 8, Saulkrasti, Saulkrastu novads, LV-2160
Tālrunis, fax. 7142509. e-pasts: b.meldere@inbox.lv

05.11.2012. Nr. 2.1/47
Uz 30.10.2012. Nr. 9/3-2-n/173-l 1/12

Latvijas Republikas Saeimas
Juridiskai komisijai

Par paraksta īstuma apliecinājumu

Latvijas Bāriņtiesu darbinieku asociācija ir saņēmusi LR Saeimas Juridiskās komisijas vēstuli par parakstu īstumu apliecinājumu. Savukārt Latvijas Bāriņtiesu darbinieku asociācija ir iepazinusies ar izstrādātajiem grozījumiem likumā "Par tautas nobalsošanu un likumu ierosināšanu" (Nr. 417/Lp11) un sniedz sekojošas atbildes uz jūsu uzdotajiem jautājumiem:

1. Cik ir tādu pašvaldību, kas saskaņā ar bāriņtiesu likuma 2. pantu savā teritorijā veic notariālās funkcijas.

Latvijas Republikā pašvaldībās kopumā ir izveidotas 150 bāriņtiesas. Zvērinātu notāru prakses vietas ir apstiprinātas bijušajos rajonu centros un republikas nozīmes pilsētās (26 pilsētas), papildus vēl Jūrmalā, Siguldā, Salaspilī, Līvānos un Smiltenē, kopumā 31 pilsētā. No tā izriet, ka pārējās 119 bāriņtiesas veic apliecinājumu izdarīšanu.

Bāriņtiesu likuma 2. panta otrā daļa noteikts, ka novados, kuros nav teritoriālo vienību, novadu pagastos un novadu pilsētās bāriņtiesa Civillikumā noteiktajos gadījumos sniedz palīdzību mantojuma lietu kārtošanā, gādā par mantojuma apsardzību, kā arī izdara apliecinājumus un pilda citus šā likuma 61.pantā norādītos uzdevumus, ja šajos novados, novadu pagastos un novadu pilsētās nav notāra. Šāda situācija ir izveidojusies, piemēram, Smiltenes, Valkas, Balvu, Dobeles u.c. novados, kur pilsētā netiek veikta apliecinājumu izdarīšana, taču teritoriālās vienībās - novada pagastos veic apliecinājumu izdarīšanu.

Pievienojam arī Rīgas bāriņtiesas viedokli par apliecinājumu izdarīšanu uz likumdošanas iniciatīvas bāriņtiesā.

Jau bāriņtiesu un notariāta izveidošanas pirmsākumos bija precīzi noteikti to darbības mērķi, pienākumi un tiesības, kas faktiski nedublējās. Likumā "Par pilsētu bāriņtiesām", kas bija pieņemts 1934.gadā, bija paredzēts: "Pilsētās pastāv bāriņtiesas, kurām piekrīt civillikumos un citos likumos paredzēto aizbildnības un aizgādības lietu pārzināšana. Pilsētu bāriņtiesām piekrīt arī uzraudzība par iestādēm, kurām piešķirtas nepilngadīgo tiesības (Civillikuma 2356.pants), kā arī gādība par tādu personu mantu, kurām nepilngadības, garīgu trūkumu, prombūtnes vai citu likumisku iemeslu dēļ nav iespējas pašām izlietot savas tiesības un tādēļ vajadzīga aizsardzība." Latvijas Republikas Civillikums 1937.gada redakcijā faktiski precīzi noteica, ka bāriņtiesas ir aizbildnības un aizgādnības iestādes. Minētā likuma atjaunotā redakcija arī pašreiz paredz norādīto un reglamentē bāriņtiesu darbību.

Bērnu tiesību un interešu aizsardzība un to nodrošināšana ir katras attīstītas valsts prioritāte, un bāriņtiesas pašreiz ir vienas no svarīgākajām tiesībsargājošām iestādēm Latvijā, kuras prioritāri nodrošina bērna vai citas rīcībnespējīgas personas tiesību un tiesisko interešu aizsardzību. Bāriņtiesu likuma 2.panta pirmā daļa un 4.panta otrā daļa precīzi noteikts, ka bāriņtiesa ir novada vai republikas pilsētas pašvaldības izveidota aizbildnības un aizgādnības iestāde.

Savukārt notariāta izveidošanas pirmsākumos zvērinātam notāram (turpmāk - notārs) bija paredzētas apliecinājumu taisīšanas tiesības, to paredzēja arī Latvijas Republikas 1937.gada 16.decembra Notāru likums, kas tika atjaunots 1993.gada 1.jūnijā un arī šobrīd paredz notāriem šādas funkcijas.

2. Notariāta likuma 6.[1] pants noteic, ka Ministru kabinets, izvērtējis Latvijas Zvērinātu notāru padomes izteikto viedokli, nosaka zvērinātu notāru amata vietas, izveido jaunas un likvidē esošās amata vietas, ņemot vērā pārmaiņas tiesu iekārtā, iedzīvotāju skaitā, attiecīgās apdzīvotās vietas saimnieciskajā dzīvē, notariālo lietu piekritībā un notāru vecuma struktūrā. Atbilstoši Notariāta likuma 37.pantam Tieslietu ministrs var atļaut vai arī uzdot zvērinātam notāram noteiktās nedēļas vai mēneša dienās ierasties savu pienākumu pildīšanai tuvākās apkaimes pilsētās vai ciemos, kur nav zvērināta notāra. Tātad, notāru amata vietas tiek izveidotas, ņemot vērā notāru pakalpojumu potenciālo pieprasījumu apmēru, kuru ietekmē gan iedzīvotāju skaits, gan apdzīvotās vietas saimnieciskā dzīve. Savukārt, izvērtējot norādītos apstākļus, notāram var tikt uzdots pildīt savus pienākumus arī apdzīvotās vietās, kur nav notāru, bet var būt pietiekams pieprasījums pēc notāra pakalpojumiem.

Bāriņtiesu likuma 2.panta otrā daļa kā izņēmumu paredz novados, kuros nav teritoriālo vienību, novadu pagastos un novadu pilsētās bāriņtiesām Civillikumā noteiktajos gadījumos sniegt palīdzību mantojuma lietu kārtošanā, gādāt par mantojuma apsardzību, kā arī izdarīt apliecinājumus un pildīt citus šā likuma 61.pantā norādītos uzdevumus, ja šajos **novados, novadu pagastos un novadu pilsētās nav notāra.**

Attiecīgajā normā noteiktais **ir īpašs izņēmums** no Notariāta likumā paredzēts kārtības, kas ir īstenojams ļoti retos gadījumos, to nevar grozīt vai paplašināt, jo tas būs pretrunā notariāta būtībai un likumdevēja mērķim šādu izņēmumu paredzot.

Minētā izņēmuma mērķis ir maz apdzīvoto, saimnieciskās dzīves mazāk attīstīto novadu un pilsētu iedzīvotājiem nodrošināt iespēju saņemt notariālo pakalpojumu savas dzīvesvietas administratīvajā teritorijā, tādejādi novēršot situāciju, kurā viņiem tas būtu nesamērīgi apgrūtinoši (laika un papildus izdevumu braucienam pie tuvākā notāra dēļ). Šāds izņēmums rada norādītajām personām vienlīdzīgas iespējas ar citu novadu un pašvaldību, kur ir notāri, iedzīvotājiem savu tiesību realizēšanā un tiesisko attiecību veidošanā.

Notāra funkciju izpilde novados un novadu pilsētās, kurās nav notāra un kurās notāriem netiek uzdots pildīt pienākumus, bāriņtiesām pamata funkciju veikšanā netraucē maza pieprasījuma pēc notāra pakalpojumiem dēļ.

Ja tiesības noteiktajos gadījumos apliecināt personas paraksta īstumu, būs arī bāriņtiesām, kuru darbības teritorijā ir notāri, tad notiks bāriņtiesu un notāru funkciju nepamatota dublēšana, kā rezultātā, pie nosacījuma, ka apliecinājuma veikšana bāriņtiesā varētu būt lētāka, jo atbilstoši Notariāta likuma 163.pantam par katru amata darbību (65. un 66.pants) zvērināti notāri neatkarīgi no valsts nodevām ņem atlīdzību, personas paraksta apliecinājuma veikšanai vērsīsies pārsvarā bāriņtiesā. Savukārt norādītais nepārprotami negatīvi ietekmēs bāriņtiesu pamata funkciju izpildi un apgrūtinās to darbību bērnu un citu rīcībnespējīgo personu interešu un tiesību aizsardzībā, jo bāriņtiesa varēs pieņemt un konsultēt mazāk personu bērnu un citu rīcībnespējīgo personu aizsardzības jautājumos, ņemot vērā, ka paraksta apliecinājumu var veikt vienīgi tajā pat laikā, kad persona ir ieradusies bāriņtiesā (t.i., attiecīgajā brīdī), bāriņtiesa nespēs laicīgi sagatavot un izskatīt ierosinātās lietas un nepieciešamības gadījumā nekavējoties reaģēt un nekavējoties veikt bērnu un citu rīcībnespējīgo personu aizsardzības pasākumus, un faktiski tautas nobalsošanas

organizēšanai nepieciešamo parakstu vākšanas laika pārvērtīsies par parakstu apliecināšanas nevis aizbildnības un aizgādnības iestādi.

Tādējādi, Bāriņtiesas ieskatā priekšlikums, kas paredz visam bāriņtiesām tiesības (faktiski pienākumu) apliecināt vēlētāju paraksta īstumu ir pretrunā starptautiskajos aktos nostiprinātajam bērnu tiesību prioritāras aizsardzības principam un apliecinājumu veikšanas funkcijas izpilde nopietni apdraudēs bērnu un citu rīcībnespējīgo personu aizsardzības sistēmas darbību.

3. Saskaņā ar Ministru kabineta 2005.gada 29.marta noteikumu Nr.215 „Noteikumi par zvērinātu notāru amata vietām" 3.1.1.apakšpunktu Rīgas pilsētā ir izveidotas 65 amata vietas (kopumā Latvijā ir izveidotas 125 notāru amata vietas). Minētais pierāda, ka pieprasījums pēc notāru pakalpojumiem Rīgas pilsētas administratīvajā teritorijā ir milzīgs.

Rīgas bāriņtiesā saskaņa ar Rīgas domes 2007.gada 28.augusta nolikuma Nr.83 „Rīgas bāriņtiesas nolikums" 7.punktu Bāriņtiesas sastāvā ir tikai 45 bāriņtiesas locekļi, kuri arī varētu veikt attiecīgus apliecinājumus.

Ja pieļaut, ka vismaz puse no notāru klientiem atnāks pēc paraksta apliecinājuma uz Bāriņtiesu, Bāriņtiesas darbība bērnu un citu rīcībnespējīgo personu aizsardzības jomā būs nopietni apdraudēta.

4. Ne mazāk svarīgs ir arī finansiālā nodrošinājuma jautājums bāriņtiesām., īstenojot priekšlikumā paredzēto papildus funkciju. Ņemot vērā minēto, bāriņtiesām, kuras līdz šim nepildīja notariāta funkcijas, būs nepieciešamas papildus amata vietas un ar to saistītie līdzekļi (t.sk., līdzekļi bāriņtiesas locekļu apmācībām, atalgojums, sociālās garantijas utt.), papildus līdzekļi materiālajam nodrošinājumam (t.sk., arī telpas, grāmatvedības dokumentācijas, apstākļus skaidras naudas aprites nodrošināšanai), savukārt priekšlikumos ir paredzēts, ka attiecīgas funkcijas izpilde būs bezmaksas pakalpojums, kas viennozīmīgi liecina par to, ka personas pēc paraksta apliecināšanas nāks vienīgi uz bāriņtiesu, tādejādi nepārprotami apgrūtinot Bāriņtiesas darbu un radot bāriņtiesām un pašvaldībām zaudējumus.

Vēršam uzmanību, ka grozījumi likumā "Par tautas nobalsošanu un likumu ierosināšanu" (Nr.79/Lp11) otrreizējas caurlūkošanas priekšlikumu tabulā Juridiskās komisijas atbalstītā likuma redakcija, jautājumā par bāriņtiesas tiesībām apliecināt vēlētāju parakstus ir šāda (http://titania.saeima.1v/LIVSll/saeimalivsll.nsf/0/2C6FFF5193CAClD0C2257A41002957EB?OpenDocument):

"22.pants. (1) Ne mazāk kā vienai desmitajai daļai vēlētāju ir tiesības, norādot savu vārdu, uzvārdu, personas kodu un parakstīšanās datumu, iesniegt Centrālajai vēlēšanu komisijai pilnīgi izstrādātu likumprojektu vai Satversmes grozījumu projektu. Likumprojektu vai Satversmes grozījumu projektu var iesniegt 12 mēnešu laikā no dienas, kad likumprojekts vai Satversmes grozījumu projekts reģistrēts Centrālajā vēlēšanu komisijā.

(2) Katram vēlētāja parakstam šo 12 mēnešu laikā jābūt apliecinātam pie zvērināta notāra, dzīvesvietas deklarēšanas vietā pašvaldībā, ***bāriņtiesā, kura veic notariālas darbības,*** vai novadā pie pagasta vai pilsētas pārvaldes vadītāja.

"**IV[1] nodaļa**
Saeimas atsaukšanas ierosināšana

25[1] pants. (1) Ne mazāk kā vienai desmitajai daļai vēlētāju ir tiesības, norādot savu vārdu, uzvārdu, personas kodu un parakstīšanās datumu, iesniegt Centrālajai vēlēšanu komisijai ierosinājumu tautas nobalsošanai par Saeimas atsaukšanu. Ierosinājumu tautas nobalsošanai

par Saeimas atsaukšanu var iesniegt 12 mēnešu laikā no dienas, kad iniciatīvas grupa reģistrēta Centrālajā vēlēšanu komisijā, ja vien nav iestājies Satversmes 14.pantā noteiktais termiņš, kad tiesības ierosināt tautas nobalsošanu par Saeimas atsaukšanu nevar izmantot.

(2) Katram vēlētāja parakstam šo 12 mēnešu laikā jābūt apliecinātam pie zvērināta notāra, dzīvesvietas deklarēšanas vietā pašvaldībā, ***bāriņtiesā, kura veic notariālas darbības,*** vai novadā pie pagasta vai pilsētas pārvaldes vadītāja.

(3) Maksu par paraksta apliecināšanu saistībā ar parakstu vākšanu bāriņtiesā vai pašvaldības institūcijā nosaka, ņemot vērā paraksta apliecināšanai par Saeimas atsaukšanas ierosināšanu nepieciešamās tiešās administratīvās izmaksas, taču ne vairāk kā pusi no summas, kas likumā noteikta paraksta īstuma apliecināšanai bāriņtiesā.

2. Kādas ir tiešās administratīvās izmaksas pašvaldībai (ieskaitot valsts nodevu) par viena paraksta īstuma apliecināšanu bāriņtiesā.

Izmaksas veids	**Summa**	**Piezīmes**
Papīrs	0,01	
Dokumenta drukāšana	0,10-0,50	Atkarībā no pašvaldībās esošās drukāšanas iekārtas tintes cenas un iekārtu amortizācijas
Pildspalvas tinte	0,01	
Zīmoga tinte	0,01	
Darbinieku alga	0,50-1,50	Atkarībā no pašvaldībā noteiktās amata algas bāriņtiesas darbiniekam. Pašvaldībās ir daudzas bāriņtiesas, kur darbinieki saņem atalgojumu par noteikti nostrādātām stundām. Līdz ar to parakstu apliecināšana viņam ir papildus stundas darba laika uzskaitē.
Transporta izmaksas	1,00	Daudzās pašvaldību izveidotajās bāriņtiesās ir noteikts viens darbinieks apliecinājumu izdarīšanai un noteiktos laikos izdara apliecinājumus attiecīgā pašvaldības teritoriālajā vienībā. Nokļūšanai šajā teritoriālajā vienībā nepieciešami degvielas izdevumi.
Iedzīvotāju reģistra datu bāzes izmantošana	**0,20**	
Kopā	**1,83 -3,83**	
Valsts nodeva	2,00	

3. Kādos gadījumos bāriņtiesa atbrīvo iedzīvotāju no maksājumiem par paraksta īstuma apliecināšanu.

Bāriņtiesu likuma 79. panta otrā daļa nosaka, ka pašvaldības domei ir tiesības piemērot valsts nodevu atvieglojumus. Līdz ar to secināms, ka bāriņtiesa kā iestāde neatbrīvo iedzīvotājus no maksājumiem par paraksta īstuma apliecināšanu.

Latvijas Bāriņtiesu darbinieku asociācijai ir informācija, ka apmēram 20 pašvaldībās ir piemērota 50% atlaide par paraksta īstuma apliecināšanu uz likumdošanas iniciatīvas. Vienlaikus Latvijas Bāriņtiesu darbinieku asociācija vērš Juridiskās komisijas uzmanību, ka grozījumi likumā "Par tautas nobalsošanu un likumu ierosināšanu" (Nr.79/Lpll) otrreizējas caurlūkošanas priekšlikumu tabulā Juridiskās komisijas atbalstītā likuma redakcija, jautājumā par bāriņtiesas tiesībām apliecināt vēlētāju parakstus ir šāda (http://titania.saeima.lv/LIVSl 1/saeimalivsl l.nsf/0/2C6FFF5193CAClD0C2257A41002957 EB?OpenDocumenf):

"22.pants. (2) Katram vēlētāja parakstam šo 12 mēnešu laikā jābūt apliecinātam pie zvērināta notāra, dzīvesvietas deklarēšanas vietā pašvaldībā, bāriņtiesā, ***kura veic notariālas darbības***, vai novadā pie pagasta vai pilsētas pārvaldes vadītāja.

IV[1] nodaļa
Saeimas atsaukšanas ierosināšana

25[1] pants. (2) Katram vēlētāja parakstam šo 12 mēnešu laikā jābūt apliecinātam pie zvērināta notāra, dzīvesvietas deklarēšanas vietā pašvaldībā, ***bāriņtiesā, kura veic notariālas darbības***, vai novadā pie pagasta vai pilsētas pārvaldes vadītāja.

Abos likuma pantos ir jēdziens ***bāriņtiesā, kura veic notariālas darbības***. Bāriņtiesu likuma 2.panta otrā daļa nosaka, ka novados, kuros nav teritoriālo vienību, novadu pagastos un novadu pilsētās bāriņtiesa Civillikumā noteiktajos gadījumos sniedz palīdzību mantojuma lietu kārtošanā, gādā par mantojuma apsardzību, kā arī ***izdara apliecinājumus*** un pilda citus šā likuma 61.pantā norādītos uzdevumus, ja šajos novados, novadu pagastos un novadu pilsētās nav notāra. Jēdziens „notariālās darbības" ir Bāriņtiesu likumam neatbilstošs.

Latvijas Bāriņtiesu darbinieku asociācija vēl vēlas norādīt uz tiesu praksi apliecinājumu izdarīšanas lietās, kura ir noteikusi, ka *Bāriņtiesu likuma 2.panta otrā daļa noteic, ka novados, kuros nav teritoriālo vienību, novadu pagastos un novadu pilsētās bāriņtiesa Civillikumā noteiktajos gadījumos sniedz palīdzību mantojuma lietu kārtošanā, gādā par mantojuma apsardzību, kā arī izdara apliecinājumus un pilda citus šā likuma 61.pantā norādītos uzdevumus, ja šajos novados, novadu pagastos un novadu pilsētās nav notāra. Minētais pants satur vispārīgu ierobežojumu attiecībā uz darbībām, ko veic gan notāri, gan bāriņtiesas, nosakot priekšroku pakalpojumiem, ja attiecīgā novadā, novada pagastā vai novada pilsētā ir notārs. Tātad, ja pilsētas administratīvajā teritorijā praktizē notārs, pilsētā dzīvojošām personām jāgriežas pie notāra, lai apliecinātu parakstus. Bāriņtiesa Bāriņtiesu likuma 61.pantā minētos uzdevumus veic tajās administratīvajās teritorijās, kur nav notāra.* (Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2011.gada 16.jūnija lēmums lietā Nr. Lieta Nr. PAC-1855).

Bāriņtiesu darbinieku asociācijas valdes priekšsēdētāja B.Meldere

A.Zīvere
29227563

Saeimas kanceleja
05.11.2012.
Nr. 3/2914 plkst. 17:10

* * * *